

Gåramålaren - Raatikainen

I menyn på OHF hemsida under Gallerier kommer det efter hand att läggas upp gallerier med Raatikainens målningar av gårdar från respektive Låstad, Odensåker och Tidavad.

Utdrag från Odensåkers Hembyggsförenings årsskrift 1994.

GÅRAMÅLAREN RAATIKAINEN

Av Signe Svensson, Öglunda

Mikael Raatikainen 1882-1959 var född i Finska Karelen och emigrerade till Sverige 1903. Att han kom att hamna i Skaraborg berodde kanske på att han fick en fristad i Öglunda prästgård, hos komministerfamiljen Thörngren, där fru Thörngren var finska.

Omkring 1910 arbetade han någon tid som målare vid porslinsfabriken i Lidköping, därefter målade han några år i Dalarna och var då bosatt i Borlänge. I Kärr, Öglunda finns en gåramålning daterad 1910, annars är de flesta målningarna som finns i Öglundahemmen målade omkring 1920-talet, dock finns en så sent som 1935 på Stommen, Öglunda.

Ute på Varaslätten målade han flitigt, under 1930-talet var han också i Jönköpingstrakten och på 1940-talet målade han i socknarna vid Hallandsgränsen såsom Sätilla, Hyssna, Rolfstorp och Rävlanda. (Även Odensåker, Varing, Sventorp, Horn, Låstad och övriga socknar häromkring har haft besök av denne målare inte minst till glädje för hembyggsföreningens årsskrift).

I Partille var han känd som en originell äldre herre som iförd vindtygsjacka och spetsbyxor med benlindor, snabbt marscherade omkring i backarna. Så småningom kom han till Kungssäters ålderdomshem, där han avled 1959. Varför just Kungssäter frågar man sig - kanske kunde det finnas någon anknytning dit eftersom komminister Thörngren var född i det pastoratet i Karl Gustavs församling.

Alla lite äldre Öglundabor (säkert också den äldre generationen häromkring) minns Raatikainen som mannen vilken gick omkring iklädd bredbrättad hatt och s.k spetsbyxor med lindade ben. De minns honom där han satt med sitt staffli på olika platser, gärna på en höjd där han hade utsikt över byn och upp mot Billingen.

Han kunde också sitta i något skjul när han behövde skydd mot köld och väta. Medan snögloppet föll utanför satt han inne i skjulet och målade Kärrs gård (Öglunda) i något mörk grönska. Helst målade han sina gårdar omgivna av grönska även om det var mitt i vintern, men det finns även tavlor med snömotiv bl.a en på Hägnen i Öglunda.

Det finns också dekorationsmålningar på gamla spisar, bl.a finns ett med snölandskap, höga mörka granar och ett ringlande vattendarag samt en hare i förgrunden. Kanske föreställer motivet Billingen. För detta konstverk skulle han ha 7 kr vilket beställaren tyckte var alldeles för mycket, priset för hans tavlor rörde sig i allmänhet omkring 10 kr, men därtill fick han också mat, ibland även logi.

Han gästade ofta Karl i Slättäng (Öglunda) och här målade han också gården, men när han var färdig var Karl inte nöjd, han ville ha dit utsiktstornet fastän det inte var synligt i den riktningen målningen föreställde. Om Du inte målar dit det så gör jag det själv lär Karl ha sagt - han fick utsiktstornet ditmålat. Jag tror mig ha hört flera sockenbor ha önskat detsamma, utsiktstornet som nu är borta var då en turistattraktion.

Raatikainen sökte sig ofta ut på Odellii ö i sjön Emten, där byggde han sig en koja av bräder, men mörkrädd som han var vågade han inte övernatta där. Någon har berättat att han kunde låta sig skrämmas av de gamla lärkträdens knakande utanför prästgården. För övrigt beskrivs han som en vänlig och trevlig man som kom och gick till och från Öglunda. Han var till och med införd i den s.k obefintlighetsboken, som då fanns i Öglunda.

I början på 1960-talet frågar sig en intendent Braunerhjelm i Borlänge: På vilka platser finns Raatikainen. Vi får veta att förutom gåramålningar där i trakten har han dekorerat en hel sal i Svantesgården. Braunerhjelm skriver om den naivistiske målaren Raatikainen med anledning av en utställning där.

I Skaraborg företorgs en inventering av gammalt gåramåleri i slutet av 1972. Resultatet blev en utställning på länsmuseum i Skara där två konstnärer, Raatikainen och Karl Gustav Pettersson svarade för huvudparten av de 70-talet bilder som fanns med.

Även i Skövde på Heléngården har det varit utställningar om hans måleri, 1981 och 1982.

Det tycks inte vara svårt att samla in tavlor av Raatikainen, han var mycket produktiv. Många var väl lite kritiskt avvaktande mot mannen som inte hade ett ordentligt arbete utan "bara" målade tavlor. Hur skulle man värdera hans bilder? Många ställde undan hans dukar på vinden eller i uthusen men har senare tagit fram och dammat av dem och gett dem en plats i finrummet.

Raatikainen kunde också annat än att måla, t.ex bakade han de finaste wienerbröd, han kunde också hjälpa till att laga mat i familjer han tillfälligt gästade, bl.a plockade han svamp som han sedan tillagade.

Eftersom Raatikainen målade vida omkring finns det säkert mera uppgifter om hans liv och leverne att inhämta.

Hans bilder har ett värde inte bara som måleri utan som ett historiskt dokument öven en bebyggelse som i många fall har förstörts eller renoverats.